

volkskrant.nl

Activistische hoogleraar Jan Rotmans: transitie naar duurzame economie gaat pijn doen - Buitenland

Pieter Hotse Smit

5-7 minuten

InterviewHoogleraren op een lijn krijgen, het is niet de favoriete hobby van Jan Rotmans. Toch lukte het de transitiehoogleraar (Erasmus Universiteit) en klimaatactivist dit jaar een 'recordaantal' van negentig universiteitscollega's achter zijn ongevraagde vergroeningsadvies voor Nederland te scharen. In twaalf aanbevelingen richten zij zich tot de heren aan de formatietafel bij Edith Schippers.

Door: Pieter Hotse Smit 24 april 2017, 16:23

Behalve het sluiten van de laatste vijf kolencentrales willen ze ook af van gas en biomassa als energiebronnen. De kosten voor hun écht duurzame samenleving liegen er niet om: 200 miljard euro tot 2050. [In Trouw schrijven de hoogleraren maandag dan ook](#): 'De transitie naar een nieuwe, schone en inclusieve economie kent niet alleen winnaars'.

Wie zijn de verliezers?

'De verliezers zijn de representanten van de oude economie, waar volgens onze modellen zo'n 100 duizend banen verloren kunnen gaan in de komende tien jaar. Niet alleen medewerkers

van kolencentrales verliezen hun baan, maar ook die van grote traditionele bouwbedrijven komen op straat te staan als hun werkgevers niet in staat zijn zich aan te passen aan de nieuwe economie. Een schone, circulaire economie die in tien jaar zo'n 200 duizend nieuwe banen kan genereren als de politiek bereid is te investeren in onze aanbevelingen.'

Waar moet het geld voor uw plannen - 200 miljard euro tot 2050 - vandaan komen?

'Ook hier geldt: de tijd is voorbij dat iedereen tevreden kan worden gesteld. Daarom was ik altijd kritisch over het Energieakkoord, dat budgetneutraal zou zijn. Onzin, de echte pijn gaat er komen. De kosten gaan voor de baten uit, dit moet nu echt tot ons gaan doordringen. Er moet eerst worden geïnvesteerd, zoals in Duitsland en Denemarken ook is gebeurd. En dan gaat het heel veel opleveren aan banen, innovatie, klimaatwinst en economisch perspectief.

'De overheid kan het niet alleen, een groot deel zal van de bedrijven zelf moeten komen. Het is hun verdienmodel, waarbij ze hun investering in innovatie gaan terugverdienen. In die zin verschilt onze oproep aan de formateur niet veel van die van VNO-NCW. Zij gaan ook uit van radicale innovatie die leidt tot nieuwe banen.

'De initiatieven zullen uit de regio moeten komen. Zoals in Rotterdam en Den Haag, waar een investeringsfonds komt voor tien vernieuwende projecten waar zij in geloven. De Europese Unie vult het bedrag aan dat bedrijven en gemeenten inleggen.'

Binnen 15 jaar moet de aardgaswinning in Groningen van u

naar nul. Dat is een overheidsbron van inkomsten minder voor uw transitie.

'De tijd dat er jaarlijks meer dan 10 miljard euro uit de Groningse ondergrond kwam, ligt al lang achter ons. Volgens het Centraal Planbureau kunnen we over vijf tot tien jaar rekenen op een à twee miljard euro per jaar; de kip met gouden eieren is uitgebroed.'

Gas was toch ook de transitiebrandstof naar een groenere toekomst?

'Dat vinden wij niet. Het staat eerder de doorbraak van zijn vervanger - duurzame warmte - in de weg. Daar zorgen Shell, de NAM en de Gasunie met hun gevestigde belangen wel voor.'

U wilt ook de laatste vijf kolencentrales sluiten voor 2020 en biomassa is geen goede vervanger. Wat komt er voor al die brandstoffen in de plaats?

'Toegegeven: het is ambitieus, maar we hebben dan ook wat in te halen. Dertig jaar lang hebben we maar wat aangemodderd, onder meer omdat de gevestigde bedrijven riepen dat er meer tijd nodig was voor de energietransitie. Wij zeggen: stop daarmee en neem de risico's voor lief. Dan komt er een keer een black-out, maar dat risico liepen we bij de fossiele overproductie van de afgelopen jaren ook.

'Waarom wij geloven dat de overstap snel kan worden gemaakt, is omdat de innovatie razendsnel gaat. Gas is nog tien jaar nodig als achtervanger bij gebrek aan wind en zon. Daarna gaan we de overtollige wind- en zonnestroom opslaan met onder andere batterijen. Tesla speelt hier nu al op in door grote batterijen bij elektrische auto's te leveren. Regionaal zullen ook buurtbatterijen

verrijzen.'

Met een kilometerheffing en energieneutrale woningen doet u voorstellen in de 'privésfeer'. Veeteelt is volgens het Planbureau voor de Leefomgeving goed voor 11 procent van onze uitstoot. Waarom is beperken vleesconsumptie niet een van uw speerpunten?

'Mijn vingers jeukten om een vleestaks op te nemen, want die is volgens mij onvermijdelijk. Over dit punt is het langst gesproken, maar het is nog te controversieel om op te nemen; het ligt te gevoelig. De inschatting is dat de vleestaks politiek nog niet haalbaar is, ook vanwege gevestigde belangen.'

'Intensieve veehouderij is misschien wel de controversieelste politieke kwestie in Nederland. Het hele land - van het CDA, LTO tot en met Wageningen - is ervan doordeesemd. Het is een muur waar je bijna niet doorheen kunt breken. Nog niet. Daar schrijven we wellicht een andere keer een brief over, maar dan zal de lijst met ondertekenaars vermoedelijk een stuk korter zijn.'

A large empty rectangular box with a small orange triangle at the top left corner, and a row of six smaller empty rectangular boxes below it.